

УДК 811.111'373:378.147:81'23
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/98-2-37>

Світлана ПІЛШЕК,
orcid.org/0000-0002-3685-8901
кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Хмельницького національного університету
(Хмельницький, Україна) biblioteka.lab@ukr.net

Ольга РУДОМАН,
orcid.org/0000-0003-4784-3518
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземних мов
Хмельницького національного університету
(Хмельницький, Україна) biblioteka.lab@ukr.net

СЕМАНТИКО-КОМУНІКАТИВНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Актуальність дослідження зумовлена зростанням вимог до рівня іношомовної підготовки майбутніх фахівців у контексті професійної комунікації та недостатньою розробленістю семантико-комунікативних засад формування лексичної компетентності. Метою статті було теоретичне обґрунтування семантико-комунікативних засад формування лексичної компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування та визначення ефективних методичних підходів до її формування. Методологія дослідження ґрунтувалася на використанні комплексу загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналізу та узагальнення наукових джерел, систематизації теоретичних положень, структурно-функціонального аналізу, а також елементів порівняльного підходу до інтерпретації досліджуваних явищ. У результаті дослідження уточнено сутність лексичної компетентності як інтегративного компонента іношомовної комунікативної компетентності. Визначено її структуру, що включає когнітивний, операційний, прагматичний і соціокультурний компоненти. Обґрунтовано специфіку формування лексичної компетентності в умовах професійно орієнтованого навчання, зокрема необхідність оволодіння термінологічною лексикою та її функціонуванням у професійному дискурсі. Уточнено зміст семантичного та комунікативного аспектів навчання лексики та доведено необхідність їх інтеграції у навчальний процес. Розроблено поетапну модель формування лексичної компетентності та систематизовано методичні прийоми і засоби її реалізації відповідно до кожного етапу. Практична значимість дослідження полягає у можливості використання отриманих результатів у процесі розроблення навчальних програм, підручників і методичних матеріалів з іноземної мови професійного спрямування, а також у вдосконаленні методики формування лексичної компетентності майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

Ключові слова: іношомовна підготовка, освітній простір, мовна модель, культурні норми, професійне середовище.

Svitlana PILISHEK,

orcid.org/0000-0002-3685-8901

*Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Khmelnyskyi National Univeristy
(Khmelnyskyi, Ukraine) biblioteka.lab@ukr.net*

Olha RUDOMAN,

orcid.org/0000-0003-4784-3518

*Candidate of Phylological Sciences, Associate Professor;
Associate Professor at the Department of Foreign Languages
Khmelnyskyi National Univeristy
(Khmelnyskyi, Ukraine) biblioteka.lab@ukr.net*

SEMANTIC-COMMUNICATIVE AMPLIFICATIONS OF THE FORMATION OF LEXICAL COMPETENCE OF MAYBETH PROFESSIONALS IN THE PROCESS OF INTERNATIONAL PROFESSIONAL LANGUAGE STRAIGHTING

The relevance of pre-school education is exacerbated by the lack of semantic and formal semantic communication in the context of professional communication. competence. The method of articles was theoretically based on the semantic-communicative ambush of the formation of lexical competence of the professionals in the process of developing foreign languages and the development of effective methods of meaningful learning. ii molding. The methodology of the study was based on a complex of scientific and special methods, including the analysis of scientific methods, the systematization of the theoretical position, the structural and functional analysis of the elements. approach to the interpretation of previous revelations. The results of the study clarified the essence of lexical competence as an integrative component of deep communicative competence. A structure that includes cognitive, operational, pragmatic and sociocultural components is designated. The specificity of the formation of lexical competence in the minds of professionally oriented teachers is based on the necessity of terminological vocabulary and functions of professional discourse. The mixture of semantic and communicative aspects of the initial vocabulary is clarified and the necessity of their integration in the initial process is brought to light. The model of the formation of lexical competence is broken down in stages and systematized by methodical techniques and resources and implementation up to the skin stage. The practical significance of preliminary studies lies in the possibility of quickly correcting the results of the process of development of initial programs, manuals and methodical materials for foreign languages of the professional language, so quickly learned methods of forming lexical competence maybutnikh fakhivtsiv have mortgages things to enlighten.

Key words: *inshomovna preparation, illuminated space, movna model, cultural norms, professional values.*

Постановка проблеми. Процеси глобалізації, інтеграції у міжнародний освітній та професійний простір, а також зростання ролі міжкультурної комунікації зумовлюють підвищені вимоги до рівня володіння іноземними мовами фахівцями різних галузей. Особливої ваги набуває здатність ефективно використовувати лексичні ресурси мови у професійно орієнтованому спілкуванні, що безпосередньо пов'язано з формуванням лексичної компетентності як складника загальної іншомовної комунікативної компетентності.

У контексті професійної підготовки майбутніх фахівців проблема формування лексичної компетентності набуває комплексного характеру, оскільки передбачає не лише засвоєння певного обсягу спеціалізованої лексики, але й оволодіння механізмами її адекватного використання відповідно до комунікативних намірів, ситуацій і професійних завдань. Це зумовлює необхідність урахування семантичних і комунікативних параметрів

лексичних одиниць, їх функціонування в дискурсі та взаємозв'язку з когнітивними процесами.

Аналіз досліджень. У сучасному науковому дискурсі проблема формування лексичної компетентності розглядається у тісному зв'язку з розвитком іншомовної комунікативної компетентності та професійною підготовкою фахівців. Зокрема, у працях українських і зарубіжних дослідників простежується тенденція до інтеграції семантичного, когнітивного та комунікативного підходів, що зумовлює необхідність комплексного осмислення зазначеного феномена.

У дослідженні О. Косович (Косович О., 2023) акцентовано увагу на інтегративній природі лексичної компетентності, яка формується на перетині мовних, когнітивних і професійно орієнтованих знань. Авторка обґрунтовує, що ефективно оволодіння лексикою передбачає не лише засвоєння її значення, але й включення у систему міждисциплінарних зв'язків, що забезпечує глибше

розуміння професійних понять. Водночас встановлено, що міждисциплінарний підхід сприяє підвищенню рівня осмисленості лексичних знань і їх перенесенню у практичну діяльність.

Дослідження Л. Черчати та Л. Король (Черчата Л., Король Л., 2024) зосереджене на особливостях формування лексичної компетентності у студентів нефілологічних спеціальностей. Авторки доводять, що результативність цього процесу залежить від поєднання комунікативної спрямованості навчання з урахуванням професійного контексту. Отримані результати свідчать про необхідність орієнтації навчання на типові ситуації професійної діяльності, що забезпечує функціональне використання лексики.

У роботі В. Коваленка та Д. Марценюка (Коваленко В., Марценюк Д., 2020) розкрито місце комунікативної компетентності у структурі професійної підготовки фахівця. Дослідники обґрунтовують, що ефективна професійна діяльність неможлива без сформованості здатності до адекватної мовленнєвої взаємодії, яка передбачає точний і доречний добір мовних засобів. Висновки авторів підкреслюють значущість лексичної складової як основи реалізації комунікативних намірів у професійному середовищі.

У праці Н. Мукан та ін. (Мукан Н., Горхівська Т., Ієвлев О., Чубінська Н., Кобрин В., 2023) здійснено концептуалізацію іншомовної комунікативної компетентності через систему взаємопов'язаних категорій. Дослідники уточнюють її структурні компоненти та наголошують на їх взаємодії у процесі мовленнєвої діяльності. Встановлено, що лексична компетентність функціонує як ключовий елемент цієї системи, забезпечуючи змістове наповнення комунікації.

У зарубіжних дослідженнях, зокрема у праці М. С. Bueno-Alastuey та К. Nemeth (Bueno-Alastuey M. S., Nemeth K., 2022), доведено ефективність поєднання цифрових інструментів і аудіоматеріалів у процесі засвоєння лексики. Автори встановили, що використання інтерактивних платформ сприяє не лише розширенню словникового запасу, але й покращенню здатності до довготривалого запам'ятовування лексичних одиниць. Отримані результати підтверджують доцільність інтеграції технологічних засобів у навчання лексики.

Дослідження О. Юмачікової (Юмачікова О., 2024) присвячене аналізу традиційних методів розвитку лексичної компетентності. Авторка доводить, що навіть у сучасних умовах такі методи зберігають ефективність за умови їх адаптації до потреб здобувачів освіти. Встановлено, що системне використання вправ на повторення,

закріплення та варіювання лексики сприяє формуванню стійких мовленнєвих навичок.

У роботі Ю. Генсерук (Генсерук Ю., 2026) уточнено теоретичні засади формування англomовної лексичної компетентності майбутніх фахівців. Авторка підкреслює необхідність поєднання когнітивного та комунікативного підходів, що забезпечує як глибоке розуміння значення лексичних одиниць, так і їх функціональне використання. Отримані результати свідчать про доцільність системного підходу до організації процесу навчання лексики.

Попри значну кількість досліджень, у науковому доробку простежується недостатня увага до цілісного осмислення семантико-комунікативних засад формування лексичної компетентності саме в умовах професійно орієнтованого навчання. Наявні праці переважно розглядають окремі аспекти проблеми – структурні компоненти, методичні прийоми або комунікативну спрямованість – без їх інтеграції в єдину теоретико-методичну систему.

Метою статті є теоретичне обґрунтування семантико-комунікативних засад формування лексичної компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення іноземної мови професійного спрямування.

Виклад основного матеріалу. У структурі іншомовної комунікативної компетентності лексична компетентність посідає важливе місце як така, що забезпечує оперування мовними одиницями у процесі спілкування. У наукових дослідженнях це поняття розглядається як інтегративне утворення, що поєднує знання лексичних одиниць і здатність до їх адекватного використання в різних комунікативних ситуаціях. Такий підхід дозволяє трактувати лексичну компетентність не лише як сукупність засвоєних слів і термінів, але як функціональну здатність реалізовувати їх у мовленні відповідно до змісту, мети та умов комунікації (Liu S., Reynolds B. L., 2025).

Сутність лексичної компетентності полягає у володінні значеннями лексичних одиниць, розумінні їх семантичної структури, а також у здатності встановлювати між ними системні зв'язки (Коваленко В., Марценюк Д., 2020). Водночас ключовим є вміння здійснювати свідомий і доречний вибір мовних засобів залежно від комунікативного наміру, типу дискурсу та конкретної ситуації спілкування. Це передбачає врахування контексту, стилістичних особливостей мовлення та прагматичних характеристик висловлювання.

Лексична компетентність тісно пов'язана з іншими складниками іншомовної комунікативної

компетентності. Зокрема, її реалізація неможлива без граматичної компетентності, яка забезпечує правильне поєднання лексичних одиниць у мовленні (Bueno-Alastuey M. C., Nemeth K., 2022). Взаємодія із соціолінгвістичною компетентністю виявляється у здатності добирати лексику відповідно до соціальних норм і ролей учасників комунікації. Прагматична компетентність, своєю чергою, визначає доцільність використання лексичних засобів з огляду на комунікативну мету та очікуваний результат. Таким чином, лексична компетентність функціонує як складний багатовимірний компонент, інтегрований у загальну систему іншомовної підготовки.

Структурний аналіз лексичної компетентності передбачає виокремлення взаємопов'язаних компонентів, які забезпечують її цілісне функціонування у процесі іншомовної комунікації (Юмачікова О., 2024). Такий підхід дозволяє розглядати лексичну компетентність не як сукупність ізольованих знань і вмінь, а як системне утворення, що інтегрує різні аспекти оперування лексикою (рис. 1).

Когнітивний компонент охоплює знання лексичних одиниць, їх значень і семантичної структури. Він передбачає розуміння полісемії, синонімічних та антонімічних зв'язків, а також здатність встановлювати системні відношення між словами у межах лексико-семантичних полів (Ding C., Reynolds B. L., Szabó C. Z., Boone G., 2025). Саме цей компонент забезпечує основу для усвідомленого засвоєння лексики та її подальшого використання.

Операційний компонент пов'язаний із практичним застосуванням лексичних знань у мовленні. Він включає вміння добирати та використовувати лексичні одиниці відповідно до змісту висловлювання, комунікативної ситуації та типу дискурсу (Sun Y., 2026). У межах цього компонента реалізується здатність до варіювання мовних засобів, що забезпечує точність і адекватність висловлювання.

Прагматичний компонент визначає здатність враховувати комунікативний намір, контекст і характеристики адресата (Bueno-Alastuey M. C., Nemeth K., 2022). Він передбачає розуміння функціонального навантаження лексичних одиниць у конкретних умовах спілкування та їх відповідність очікуваному комунікативному ефекту. Завдяки цьому компоненту забезпечується доцільність і ефективність мовленнєвої взаємодії.

Соціокультурний компонент відображає зв'язок лексичної компетентності з культурними нормами та професійним середовищем (Генсерук Ю., 2026). Він передбачає володіння лексикою з урахуванням національно-культурної специфіки, правил мовленнєвої поведінки та особливостей професійного дискурсу. Це забезпечує адекватність використання мовних засобів у міжкультурній та професійній комунікації. Таким чином, структура лексичної компетентності є багатокомпонентною, а її елементи перебувають у тісній взаємодії, що забезпечує ефективне функціонування лексики в процесі іншомовного спілкування.

У контексті професійно орієнтованого навчання іноземної мови лексична компетентність набуває якісно нових характеристик, що зумовлені функ-

Рис. 1. Структура лексичної компетентності

Джерело: складено автором на основі [3; 7; 8]

ціонуванням мови як інструмента професійної діяльності (Юмачікова О., 2024). На відміну від загальномовної підготовки, вона спрямована не лише на засвоєння лексичних одиниць, але й на їх інтеграцію у систему професійних знань і комунікативних практик. У цьому зв'язку лексична компетентність постає як багаторівневе утворення, що забезпечує доступ до спеціалізованої інформації та її адекватну репрезентацію у фаховому дискурсі.

Однією з ключових ознак такої компетентності є оволодіння термінологічною лексикою певної галузі (Liu S., Reynolds B. L., 2025). Йдеться не лише про засвоєння дефініцій термінів, але й про розуміння їх концептуального змісту, місця у відповідній терміносистемі та взаємозв'язків з іншими поняттями. Це передбачає здатність до семантичної диференціації близьких за значенням одиниць, розмежування загальномовної та спеціалізованої лексики, а також усвідомлення процесів термінотворення і варіативності термінів у різних професійних контекстах.

Важливим аспектом є також розуміння закономірностей функціонування лексичних одиниць у професійному дискурсі (Генсерук Ю., 2026). Лексика у цьому випадку реалізується не ізольовано, а в межах типових жанрів і комунікативних ситуацій, що мають усталені структурно-семантичні та прагматичні характеристики. Це вимагає від здобувачів освіти здатності інтерпретувати значення лексичних одиниць з урахуванням контексту, дискурсивних стратегій та інтенцій комунікантів. Особливого значення набуває володіння колокаційними зв'язками, фаховими кліше та стійкими мовними моделями, які забезпечують нормативність і точність професійного мовлення.

Здатність до використання лексики у типових професійних ситуаціях передбачає інтеграцію лексичних знань з комунікативними вміннями (Liu S., Reynolds B. L., 2025). Це охоплює не лише відтворення готових мовних зразків, але й їх адаптацію до конкретних умов спілкування, варіювання лексичних засобів залежно від мети, статусу учасників і жанру комунікації. У цьому контексті лексична компетентність виявляється як інструмент реалізації професійних дій, зокрема аргументації, презентації результатів діяльності, ведення переговорів і документування інформації.

Принциповим є взаємозв'язок рецептивного і продуктивного рівнів володіння лексикою. Рецептивний рівень забезпечує декодування професійно значущої інформації, тоді як продуктивний – її кодування у власному мовленні (Liu S., Reynolds B. L., 2025). Проте ці рівні не функціонують ізольовано: їх взаємодія має характер взаємного збагачення, у процесі якого відбувається поступовий перехід лексичних одиниць із пасивного словника до активного. Це потребує створення таких навчальних умов, за яких лексика засвоюється не лише на рівні впізнавання, але й у процесі багатозорового використання в різних комунікативних контекстах.

Динамічний характер лексичної компетентності виявляється у її здатності до постійного розвитку та трансформації. У процесі навчання і професійної діяльності відбувається не лише кількісне розширення словникового запасу, але й якісне ускладнення семантичних структур, поглиблення розуміння значень, опанування нових дискурсивних практик (Ding C., Reynolds B. L., Szabó C. Z., Boone G., 2025). Це зумовлює необхідність розглядати лексичну компетентність як відкриту систему, що реагує на зміни у професійному середовищі, розвиток терміносистем і комунікативних норм. Таким чином, специфіка лексичної компетентності в умовах професійно орієнтованого навчання полягає у її інтегративному характері, що поєднує семантичний, когнітивний і комунікативно-прагматичний виміри та забезпечує ефективну участь майбутнього фахівця у професійній іншомовній взаємодії.

У контексті професійно орієнтованого навчання іноземної мови лексична компетентність набуває якісно нових характеристик, що зумовлені функціонуванням мови як інструмента професійної діяльності (Sun Y., 2026). На відміну від загальномовної підготовки, вона спрямована не лише на засвоєння лексичних одиниць, але й на їх інтеграцію у систему професійних знань і комунікативних практик. У цьому зв'язку лексична компетентність постає як багаторівневе утворення, що забезпечує доступ до спеціалізованої інформації та її адекватну репрезентацію у фаховому дискурсі.

Зазначені характеристики зумовлюють необхідність розгляду лексичної компетентності крізь призму семантичного та комунікативного аспектів, які визначають специфіку засвоєння і функціонування лексичних одиниць у професійному мовленні. Семантичний аспект навчання лексики пов'язаний із засвоєнням значення мовних одиниць і розкриттям їх внутрішньої змістової структури (Юмачікова О., 2024). Йдеться про формування системного уявлення про лексичне значення, яке охоплює денотативний, конотативний і контекстуальний компоненти, а також передбачає усвідомлення полісемії, омонімії, синонімії та антонімії, встановлення парадигматичних і син-

тагматичних зв'язків між лексичними одиницями. У межах професійної підготовки це доповнюється необхідністю розуміння концептуального змісту термінів, їх місця у відповідній терміносистемі та здатності до семантичної диференціації близьких за значенням одиниць (Генсерук Ю., 2026).

Водночас семантичне опрацювання лексики не є самодостатнім, оскільки ефективно функціонування лексичних одиниць забезпечується лише за умов їх включення у комунікативну діяльність. У цьому зв'язку комунікативний аспект навчання лексики орієнтований на формування здатності використовувати мовні одиниці відповідно до умов реального спілкування. Він передбачає врахування комунікативного наміру, типу дискурсу, соціальних ролей учасників взаємодії та прагматичних характеристик висловлювання. У професійному контексті це виявляється у здатності інтерпретувати та продукувати висловлювання в межах типових жанрів і ситуацій, що мають установлені структурно-семантичні та прагматичні характеристики, а також у володінні колокаційними зв'язками, фаховими кліше та стійкими мовними моделями (Ding C., Reynolds B. L., Szabó C. Z., Boone G., 2025).

Інтеграція семантичного і комунікативного аспектів реалізується у здатності до використання лексики у типових професійних ситуаціях. Це передбачає не лише знання значень слів, але й уміння добирати та комбінувати їх відповідно до мети спілкування, статусу учасників і жанру комунікації, зокрема у процесі ведення переговорів, підготовки презентацій і ділового листування. Така інтеграція забезпечує перехід від формального засвоєння лексики до її функціонального використання як інструмента реалізації професійних дій (Sun Y., 2026).

Принциповим у цьому процесі є взаємозв'язок рецептивного і продуктивного рівнів володіння лексикою. Семантичний аспект більшою мірою пов'язаний із рецептивною діяльністю, що забезпечує розуміння професійно значущої інформації, тоді як комунікативний аспект актуалізується у продуктивному використанні лексики. Їх взаємодія має динамічний характер і сприяє поступовому переходу лексичних одиниць із пасивного словника до активного, що є необхідною умовою сформованості лексичної компетентності.

Динамічність лексичної компетентності виявляється у її здатності до постійного розвитку та трансформації в процесі навчання і професійної діяльності. Це передбачає не лише розширення словникового запасу, але й поглиблення семантичного розуміння лексичних одиниць та вдо-

сконалення їх комунікативного використання у різних дискурсивних практиках (Ahmed A. A., Sayed B. T., Wekke I. S., Widodo M., Rostikawati D., Ali M. H., Hussein H. A. A., Azizian M., 2022). Таким чином, поєднання семантичного і комунікативного аспектів забезпечує цілісність процесу формування лексичної компетентності та її відповідність вимогам професійно орієнтованого іншомовного спілкування.

На етапі семантизації провідного значення набувають прийоми, спрямовані на розкриття значення лексичних одиниць і формування їх первинного розуміння. До них належать контекстуальне пояснення, використання дефініцій, переклад із коментарем, порівняння з уже відомими одиницями, а також залучення автентичних матеріалів, що демонструють функціонування лексики у природному професійному середовищі. Ці прийоми забезпечують глибше осмислення значення слова та його місця у професійному дискурсі (табл. 1).

На етапі первинного закріплення доцільно застосовувати вправи, спрямовані на встановлення семантичних зв'язків між лексичними одиницями (Akbarian I., 2010). Це можуть бути завдання на групування слів за значенням, встановлення синонімічних і антонімічних відношень, робота з терміносистемами, а також вправи на впізнавання і відтворення лексики у типових мовленнєвих структурах. Такі види діяльності сприяють систематизації знань і формуванню міцних асоціативних зв'язків.

Етап автоматизації передбачає використання прийомів, що формують стійкі навички застосування лексики у типових професійних ситуаціях (Sun Y., 2026). Особливого значення тут набувають завдання на формування колокаційної компетентності, а також вправи, що моделюють професійне спілкування: рольові ігри, аналіз кейсів, імітація переговорів, презентацій і ділового листування. Це забезпечує включення лексичних одиниць у мовленнєві моделі, характерні для професійної діяльності.

На етапі варіативного використання доцільно застосовувати більш складні та відкриті види діяльності, які вимагають самостійного добору мовних засобів практиках (Ahmed A. A., Sayed B. T., Wekke I. S., Widodo M., Rostikawati D., Ali M. H., Hussein H. A. A., Azizian M., 2022). До них належить робота з професійними текстами (аналіз, інтерпретація, трансформація), а також інтерактивні методи, зокрема дискусії, проблемні завдання та проєктна діяльність. Такі прийоми сприяють розвитку гнучкості лексичних умінь і здатності адаптувати лексику до нових комунікативних умов.

Таблиця 1

**Методичне забезпечення етапів формування лексичної компетентності
у професійно орієнтованому навчанні**

Етап формування	Дидактична мета	Методичні прийоми і засоби
Семантизація	Розкриття значення лексичних одиниць, формування первинного розуміння	Контекстуальне пояснення, дефініції, переклад із коментарем, порівняння, автентичні матеріали
Первинне закріплення	Систематизація та актуалізація лексичних знань	Вправи на синонімію/антонімію, групування, робота з терміносистемами, підстановчі та трансформаційні вправи
Автоматизація	Формування навичок використання лексики у типових ситуаціях	Колокаційні вправи, рольові ігри, кейси, моделювання переговорів, презентацій, ділового листування
Варіативне використання	Гнучке та самостійне застосування лексики у нових умовах	Аналіз і трансформація професійних текстів, дискусії, проектна діяльність, проблемні завдання

Джерело: складено автором на основі (Al Shihri H., Mahfoodh O. H. A., Khan A., 2025)

Таким чином, ефективність формування лексичної компетентності забезпечується цілеспрямованим добром методичних прийомів відповідно до етапу навчання, що дозволяє поєднати семантичне опрацювання лексики з її поступовою функціоналізацією у професійно орієнтованій комунікації.

Висновки. У результаті дослідження встановлено, що лексична компетентність є складним багатокомпонентним утворенням, яке забезпечує ефективне функціонування іншомовної комунікації, зокрема у професійно орієнтованому середовищі. Її сутність полягає не лише у володінні лексичними одиницями, але й у здатності до їх адекватного, доречного та функціонально зумовленого використання відповідно до комунікативних завдань.

З'ясовано, що структура лексичної компетентності включає когнітивний, операційний, прагматичний і соціокультурний компоненти, які перебувають у тісній взаємодії. Така структура забезпечує інтеграцію знань про лексичні одиниці з умінням їх застосовувати у різних типах дискурсу, що є особливо важливим у контексті професійної підготовки майбутніх фахівців.

Обґрунтовано, що в умовах професійно орієнтованого навчання лексична компетентність набуває специфічних характеристик, пов'язаних із необхідністю оволодіння термінологічною лексикою, розумінням її функціонування у професійному дискурсі та здатністю до використання у типових і варіативних комунікативних ситуаціях. Визначено, що її формування має динамічний характер і передбачає взаємозв'язок рецептивного та продуктивного рівнів володіння лексикою.

Уточнено зміст семантичного та комунікативного аспектів навчання лексики. Встановлено, що семантичний аспект забезпечує глибоке розуміння значення лексичних одиниць і їх системних зв'язків, тоді як комунікативний аспект орієнтований на їх функціональне використання у реальних умовах спілкування. Доведено, що ефективне формування лексичної компетентності можливе лише за умови інтеграції цих аспектів у навчальному процесі.

Визначено, що формування лексичної компетентності доцільно здійснювати поетапно: від семантизації лексичних одиниць до їх варіативного використання у нових комунікативних умовах. Така етапність забезпечує поступовий перехід від засвоєння значення до автоматизованого та гнучкого застосування лексики у професійному мовленні.

Окреслено систему методичних підходів і прийомів, що забезпечують ефективне формування лексичної компетентності. Встановлено, що результативність навчання досягається за умови цілеспрямованого поєднання прийомів семантизації, вправ на встановлення семантичних зв'язків, розвитку колокаційної компетентності, моделювання професійних ситуацій, роботи з автентичними текстами та використання інтерактивних методів навчання.

Перспективи подальших досліджень вбачаються у розробленні конкретних моделей реалізації семантико-комунікативного підходу у різних галузях професійної підготовки, а також у створенні навчально-методичних матеріалів, спрямованих на розвиток лексичної компетентності з урахуванням специфіки професійного дискурсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Косович О. Сутність професійної лексичної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови та її формування на міждисциплінарній основі. *Педагогічний дискурс*. 2023. Вип. 34. DOI: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2023.34.02>
2. Черчата Л., Король Л. Шляхи формування іноземномовної лексичної компетентності студентів нефілологічних спеціальностей закладу вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 77, т. 3. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-3-30>
3. Коваленко В., Марценюк Д. Комунікативна компетентність як складова професійної компетентності соціального працівника. *Молодий вчений*. Вип. 4 (80), 2020. с. 75–77. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-17>
4. Мукан Н., Горохівська Т., Ієвлев О., Чубінська Н., Кобрин В. Іншомовна комунікативна компетентність: поняттєвокатегорійний дискурс. *Академічні візії*. Вип. 15. 2023. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738> (дата звернення: 24.03.2026).
5. Bueno-Alastuey M. C., Nemeth K. Quizlet and podcasts: Effects on vocabulary acquisition. *Computer Assisted Language Learning*. 2022. Vol. 35, No. 7. P. 1407–1436. DOI: <https://doi.org/10.1080/09588221.2020.1802601>
6. Юмачікова О. Особливості використання традиційних методів розвитку лексичної компетенції на заняттях з української мови у сучасному аграрному виші. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.307833>
7. Генсерук Ю. Формування англійської лексичної компетентності у майбутніх фахівців: теоретичні аспекти. *Вісник науки та освіти*. 2026. № 1 (43). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-1740-1750](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-1740-1750)
8. Liu S., Reynolds B. L. A systematic review of English-as-a-foreign-language vocabulary learning activities for primary school students. *IRAL – International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 2025. Vol. 63, No. 3. P. 2123–2167. DOI: <https://doi.org/10.1515/iral-2023-0193>
9. Ding C., Reynolds B. L., Szabó C. Z., Boone G. Assessing English language learners' collocation knowledge: A systematic review of receptive and productive measurements. *IRAL – International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*. 2025. Vol. 63, No. 2. P. 833–856. DOI: <https://doi.org/10.1515/iral-2022-0163>
10. Sun Y. Investigating the impact of Kahoot! on the ESP vocabulary learning and retention in EFL context. *Cogent Education*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2026.2614815>
11. Ahmed A. A., Sayed B. T., Wekke I. S., Widodo M., Rostikawati D., Ali M. H., Hussein H. A. A., Azizian M. An empirical study on the effects of using Kahoot! as a game-based learning tool on EFL learners' vocabulary recall and retention. *Education Research International*. 2022. Vol. 2022. P. 1–10. DOI: <https://doi.org/10.1155/2022/9739147>
12. Akbarian I. The relationship between vocabulary size and depth for ESP/EAP learners. *System*. 2010. Vol. 38, No. 3. P. 391–401. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.system.2010.06.013>
13. Al Shihri H., Mahfoodh O. H. A., Khan A. Examining the effect of the integration of multiple MALL applications on EFL students' academic vocabulary acquisition: A mixed-methods study. *Cogent Education*. 2025. Vol. 12, No. 1. P. 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2025.2473229>

REFERENCES

1. Kosovych O. (2023) Sutnist profesii noi leksychnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia inozemnoi movy ta yii formuvannia na mizhdystsyplinarnii osnovi [The essence of professional lexical competence of a future foreign language teacher and its formation on an interdisciplinary basis]. *Pedahohichnyi dyskurs*, 34. DOI: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2023.34.02> [in Ukrainian].
2. Cherchata L., Korol L. (2024) Shliakhy formuvannia inozemnomovnoi leksychnoi kompetentnosti studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei zakladu vyshchoi osvity [Ways of forming foreign language lexical competence of students of non-philological specialties of higher education institutions]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk*, 77(3). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/77-3-30> [in Ukrainian].
3. Kovalenko V., Martseniuk D. (2020) Komunikatyvna kompetentnist yak skladova profesii noi kompetentnosti sotsialnoho pratsivnyka [Communicative competence as a component of professional competence of a social worker]. *Molodyi vchenyi*, 4(80), 75–77. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-4-80-17> [in Ukrainian].
4. Mukan N., Horokhivska T., Ievliev O., Chubinska N., Kobryn V. (2023) Inshomovna komunikatyvna kompetentnist: poniattievo-katehoriinii dyskurs [Foreign language communicative competence: conceptual and categorical discourse]. *Akademichni vizii*, 15. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/738> [in Ukrainian].
5. Bueno-Alastuey M. C., Nemeth K. (2022) Quizlet and podcasts: Effects on vocabulary acquisition. *Computer Assisted Language Learning*, 35(7), 1407–1436. DOI: <https://doi.org/10.1080/09588221.2020.1802601>
6. Yumachikova O. (2024) Osoblyvosti vykorystannia tradytsiinykh metodiv rozvytku leksychnoi kompetentsii na zaniattiah z ukrainskoi movy u suchasnomu ahrarnomu vyshi [Features of using traditional methods of lexical competence development in Ukrainian language classes in a modern agrarian university]. *Molod i rynek*, 6(226). DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.307833> [in Ukrainian].
7. Henseruk Yu. (2026) Formuvannia anhlovnoyi leksychnoi kompetentnosti u maibutnykh fakhivtsiv: teoretychni aspekty [Forming English lexical competence in future professionals: theoretical aspects]. *Visnyk nauky ta osvity*, 1(43). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1\(43\)-1740-1750](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-1(43)-1740-1750) [in Ukrainian].
8. Liu S., Reynolds B. L. (2025) A systematic review of English-as-a-foreign-language vocabulary learning activities for primary school students. *IRAL – International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 63(3), 2123–2167. DOI: <https://doi.org/10.1515/iral-2023-0193>

9. Ding C., Reynolds B. L., Szabó C. Z., Boone G. (2025) Assessing English language learners' collocation knowledge: A systematic review of receptive and productive measurements. *IRAL – International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 63(2), 833–856. DOI: <https://doi.org/10.1515/iral-2022-0163>
10. Sun Y. (2026) Investigating the impact of Kahoot! on the ESP vocabulary learning and retention in EFL context. *Cogent Education*. DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2026.2614815>
11. Ahmed A. A., Sayed B. T., Wekke I. S., Widodo M., Rostikawati D., Ali M. H., Hussein H. A. A., Azizian M. (2022) An empirical study on the effects of using Kahoot! as a game-based learning tool on EFL learners' vocabulary recall and retention. *Education Research International*, 2022, 1–10. DOI: <https://doi.org/10.1155/2022/9739147>
12. Akbarian I. (2010) The relationship between vocabulary size and depth for ESP/EAP learners. *System*, 38(3), 391–401. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.system.2010.06.013>
13. Al Shihri H., Mahfoodh O. H. A., Khan A. (2025) Examining the effect of the integration of multiple MALL applications on EFL students' academic vocabulary acquisition: A mixed-methods study. *Cogent Education*, 12(1), 1–20. DOI: <https://doi.org/10.1080/2331186X.2025.2473229>

Дата першого надходження статті до видання: 07.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 05.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.05.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

